

Nr 36.

Ankom till Riksdagens kansli den 18 april 1913 kl. 11.30 f. m.

Betänkande, i anledning av väckt motion om höjning i vissa avseenden av stämpelavgiften vid köp och byte av fondpapper.

(1:a Avd.)

Närvarande: herrar K. G. Karlsson, Vennersten, frih. Trolle, frih. C. J. Beck-Friis, Trapp, Ollas A. Ericsson, Bäckström, Röing *), Byström, Rune, Christierson, frih. Fleming, Danström, K. A. Nilsson, Roman, Jeansson i Kalmar, Källman, Jonsson i Hökhult, Hamrin och Rundgren.

*) Ej deltagit i justeringen av betänkandet.

I en inom Andra kammaren av herr *Christierson* väckt motion, nr 133, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, har hemställts, »att Riksdagen måtte besluta, att stadgandena i Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, given Stockholms slott den 6 november 1908, ändras i så måtto, att stämpeln vid köp och byte av *aktier* och *banklotter* skall, då de överlåtna aktiernas eller banklotternas sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, utgå med 1 krona, och därutöver 1 krona för varje påbörjat belopp av 200 kronor; samt

att den nu gällande friheten från stämpelpfikt, då bägge kontrahenterna äro fondhandlare och avtalet å vardera sidan avslutas icke för egen räkning, utan i kommission, måtte upphävas».

Beträffande motiveringen för detta förslag tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Gällande bestämmelser i vissa främmande länder.

Innan utskottet ingår på en närmare behandling av den föreliggande motionen, har utskottet ansett lämpligt att här meddela några från olika håll inhämtade upplysningar angående den stämpelavgift, som i en del främmande länder, med avseende å vilka en jämförelse med förhållandena i vårt land särskilt må vara av betydelse och intresse, tillämpas vid aktieköp.

I Danmark beläggas aktier vid utställandet med stämpel till belopp, motsvarande antingen $\frac{2}{3}$ eller $\frac{1}{3}$ procent av aktiernas nominella värde. Äro aktierna åsatta den högre stämpeln kunna de sedermera överlätas, utan att någon ny stämpel tillkommer. Äro de däremot vid emissionen belagda med stämpel till allenast $\frac{1}{3}$ procent, äro de vid sedermera inträffande överlåtelser underkastade en stämpel, vilken läser uppgå till 0.40 kronor per 1,000 kronor av aktiens nominella värde eller $\frac{4}{10}$ pro mille.

I Tyskland erlägges för varje köp och försäljning av aktier och dylika värdehandlingar stämpel med 0.30 mark för varje påbörjat belopp av 1,000 mark. Överlåtelsestämpeln för aktier utgör alltså, då mäklare användes, för varje transaktion mellan ursprunglig säljare och ursprunglig köpare sammanlagt minst 0.60 mark för varje påbörjat belopp av 1,000 mark eller $\frac{6}{10}$ pro mille. Emellertid synes stämpelkostnaden för allmänheten, då mäklare anlitas, beräknas efter olika grunder på skilda orter i Tyskland.

I Frankrike erlägges vid varje köp och försäljning av aktier en stämpel, beräknad efter 0.10 franc för varje påbörjat belopp av 1,000 francs av försäljningssumman eller $\frac{1}{10}$ pro mille. Överlåtelsestämpeln blir alltså sammanlagt för varje sådan transaktion i dess helhet 0.20 franc för varje påbörjat belopp av 1,000 francs eller $\frac{2}{10}$ pro mille.

I England äro dylika transaktioner, avseende en försäljningssumma understigande 5 pounds, stämpelfria. Avser transaktionen högre belopp än ovan nämnda, erlägges överlåtelsestämpel med olika, för särskilda värdegrupper bestämda belopp, varigenom stämpelkostnaden, pro mille räknad, kommer att inom varje grupp för sig avtaga i samma mån försäljningssumman ökas. Vid försäljning av aktier till ett värde av från och med 5 intill 100 pounds utgör sålunda stämpeln 6 pences och från och med 100 pounds intill 500 pounds 1 shilling. Därefter ökas stämpeln med 1 shilling för varje belopp av 500 pounds intill 1,500 pounds. Från och med sistnämnda belopp intill 2,500 pounds är stämpeln 4 shillings för att sedan ökas med 2 shillings för varje belopp av 2,500 pounds intill 20,000 pounds, från och med vilken summa stämpeln utgör 1 pound. För att närmare belysa, hurusom berörda bestämmelser i stort sett innebära en successiv och betydande

sänkning av avgiftsbeloppet, pro mille räknat, i mån av försäljningssummans ökande, må här anföras, att stämpelavgiften beträffande exempelvis nedan angivna värden utgår med för 100 pounds $\frac{1}{2}$ pro mille, för 500 pounds $\frac{1}{5}$ pro mille, för 7,500 pounds $\frac{1}{15}$ pro mille och för 20,000 pounds $\frac{1}{20}$ pro mille.

Enligt gällande förordning angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper skall, när fondpapper — vartill räknas, bland annat, aktier i inländska och utländska aktiebolag — överlåtas genom köp eller byte, avräkningsnota upprättas. Avslutas dylikt avtal i kommission, skall såväl uppgörelsen mellan kommissionären och kommittenten som uppgörelsen mellan kommissionären och tredje man anses såsom en särskild överlåtelse.

Gällande bestämmelser i Sverige.

Avräkningsnota skall vid köp av aktier och banklotter förses med stämpel av 20 öre, då sammanlagda värdet icke överstiger 200 kronor, och av därutöver 20 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor, dock att, där ene kontrahenten är fondhandlare och avtalet avslutas icke för dennes egen räkning utan i kommission, avräkningsnotan skall vid enahanda köp stämpelbeläggas med 10 öre, då värdet icke överstiger 200 kronor, och med ytterligare 10 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

Stämpelplikt äger icke rum, då bägge kontrahenterna äro fondhandlare och avtalet å vardera sidan avslutas icke för egen räkning utan i kommission.

Med fondhandlare förstås i förordningen solidariskt bankbolag, bankaktiebolag och fondmäklare ävensom annan, som driver sådan rörelse med fondpapper, att han på grund därav är pliktig föra handelsböcker.

I anledning av förevarande motion har bevillningsutskottet mottagit särskilda skrivelser från Stockholms handelskammare och Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, vilken senare överlämnat och åberopat ett i ämnet avgivet yttrande av fondbörskommittéer. Handelskammarens och fondbörskommittéernas skrivelser finnas såsom bilagor vidfogade detta betänkande.

Inkomna skrivelser.

I ovan återgivna bestämmelser för Sverige avser motionen ändring i två olika hänseenden, nämligen å ena sidan en höjning av stämpeln från 1 krona för 1,000 kronor till 5 kronor för 1,000 kronor och å andra sidan att bestämmelsen om stämpelfrihet för överlåtelse mellan fondhandlare, då avtalet avslutas icke för deras egen räkning utan i kommission, måtte upphävas.

Utskottets yttrande.

Den av motionären förebragta motiveringen giver vid handen, att huvudsyftet med motionen är att hämma den osunda aktiespekulationen. Därjämte framhålles fördelen för staten av en väsentligt ökad inkomst av fondstämpeln.

Utskottet vill till en början uttala sin bestämda anslutning till motionens huvudsyfte. Aktiespekulationen har under senare tider i avsevärd omfattning tagit formen av spel och i icke ringa utsträckning bedrivits av personer, som därför saknat nödiga förutsättningar. Att en sådan spekulation icke blott menligt inverkat på de industriella och andra företag, som närmast beröris därav, utan även kan väntas medföra, särskilt under kristider, avsevärda rubbningar i vårt ekonomiska liv i det hela, torde vara tämligen allmänt erkänt och innebär enligt utskottets mening för staten en allvarlig maning att söka bringa rättelse åstad. Å andra sidan får icke lämnas obeaktat, att icke all aktiespekulation är spel, utan att en spekulation, som grundar sig på ingående kännedom om vederbörande företags ekonomiska ställning och utvecklingsmöjligheter och som bedrivs med lojala medel, har en uppgift att fylla i näringslivet. Till belysning härav må erinras, att motionären i sin motivering framhållit, hurusom aktiebolagsformen är ägnad att för produktionen utgöra en den kraftigaste hävstång till förkovran. Men för att produktionen skall kunna tillgodogöra sig fördelarna av aktiebolagsformen fordras givetvis såsom förutsättning, att de aktier, den bjuder ut, äro begärliga i marknaden. Huruvida så är förhållandet, beror i sin ordning säkerligen icke endast på de utsikter till vinst, respektive företag erbjuda, utan även i ej ringa mån på den sannolika möjligheten att utan större svårighet när som helst avyttra aktierna. För produktionen måste det sålunda anses vara av stor betydelse, att gängse försäljningsformer bereda lätthet att omsätta aktier i kontant valuta. Av icke mindre vikt är detta för en sund bankpolitik, vilken särskilt med hänsyn till belåning av aktier måste taga hänsyn till möjligheten att utan svårighet realisera dem. Spekulationen är just ett medel att göra värdepapper likvida och häri torde ligga dess kanske största betydelse för näringslivet.

Med utgångspunkt från nu angivna synpunkter, nämligen statens intresse att å ena sidan förebygga spekulationens avarter och å andra sidan medgiva tillfälle till en sund spekulation, har utskottet gått att närmare skärskåda det föreliggande förslaget med avseende å dess ovan angivna huvudsyfte: att hämma den osunda spekulationen.

Utskottet vill då till en början yttra sig om förslaget, i vad det avser höjning av stämpelavgiften vid överlåtelse av aktier. Därvid må

först erinras att, då ifrågavarande stämpelavgift år 1908 infördes, det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget avsåg en högre stämpel än det av Riksdagen sedermera antagna. Kungl. Maj:t föreslog nämligen en stämpelbeskattning vid överlåtelse av aktier efter 1 krona 50 öre för 1,000 kronor. I dåvarande chefens för finansdepartementet anförande vid propositionens föredragning för Kungl. Maj:t uttalades beträffande förslaget syfte, bland annat, att en skatt av det slag, varom fråga vore, kunde komma att till en viss grad lägga en hämsko på de allt för talrikt förekommande, rent spekulativa affärerna i aktier och att en sådan verkan av skatten i sin mån kunde tala för skattens införande. Någon närmare utredning av denna synpunkt lämnade departementschefen icke, utan, efter att hava konstaterat, att skatten komme att träffa även, och under normala ekonomiska förhållanden framför allt, fullt legitima transaktioner, vilka med varje dag som ginge intoge ett allt betydelsefullare rum i det ekonomiska livet, framhöll departementschefen, att den bärande grunden för en särskild skatt å sådana transaktioner icke kunde vara annan än kravet på ökade skatteköllor och skattebördornas jämna fördelning. Riksdagens skrivelse i ämnet giver tydligt vid handen, att även för Riksdagen syftet med skattens införande var att bereda staten en ny inkomstkälla.

I avseende å vad år 1908 chefen för finansdepartementet sålunda uttalat om fondstämpelbeskattningens väntade inverkan på spekulatio- nen torde man kunna fastslå, att den införda stämpeln icke märkbart vare sig förmått hämma spekulatio- nen i dess osunda former, eller utövat något menligt inflytande på den legitima spekulatio- nen.

Efter dessa erinringar övergår utskottet att angiva sin ställning till frågan om det inflytande, aktiemarknaden kan beräknas röna av ett genomförande av motionärens förslag i förevarande del.

Enligt utskottets mening skulle en stämpelbeskattning vid aktie- köp efter 5 pro mille innebära en så stark belastning av dylika köp i jämförelse med placering i andra värden, att den måste befäras kunna i ej ringa mån avhålla den kapitalägande allmänheten från att placera tillgångar i aktier. Det har ju hos oss allmänt klagats över svårigheten att intressera svenskt kapital för industriella företag. Den ut- veckling till det bättre, som i sådant hänseende under de senaste åren varit märkbar, kunde möjligen komma att hämmas genom en så be- tydande höjning av fondstämpeln som den av motionären ifrågasatta. Det ligger i öppen dag, att detta skulle kunna vålla vår industri svårigheter.

Beträffande vidare den egentliga spekulationen i aktier hava fondbörskommittéer och Stockholms handelskammare i ovanberörda skrivelser enstämmigt uttalat den uppfattningen, att den ifrågasatta höjningen av stämpelbeskattningen vid aktieköp skulle innebära en väsentlig fara för den sunda spekulationen men däremot knappast lägga hinder i vägen för den osunda eller överdrivna spekulationen. Att de former av spekulaton, om vilka utskottet ovan uttalat, att de kunna hava en uppgift att fylla i näringslivet, skulle röna en starkt hämmande inverkan av den ifrågasatta höjningen, finner utskottet vara ställt utom varje tvivel. Vidkommande samma höjnings inflytande på spekulatonens avarter, kan utskottet såtillvida ansluta sig till den i nyssberörda skrivelser uttalade uppfattningen, som det ligger i sakens natur, att för den spekulaton, som räknar med små, av verkliga ekonomiska faktorer betingade fluktuationer i aktievärdena en stegrad stämpelskatt är av väsentligt större betydelse än för den spekulaton, som bygger på möjligheten att genom konstlade medel framkalla stora och hastiga växlingar i kurserna. En för högt tilltagen stämpelskatt kunde på sådant sätt rent av tänkas komma att locka till försök att framkalla starka fluktuationer. Å andra sidan kan dock måhända för tjäna påpekas, att de spekulanter, vilka motionären avser att träffa, i flertalet fall torde köpa och sälja värdepapper med mycket korta mellantider och att ett genomförande av den föreslagna höjningen därigenom skulle åsamka dem så höga stämpelkostnader, att dessa kunde tänkas åtminstone i någon mån göra tjänst såsom ett återhållande motiv.

Den av motionären föreslagna femdubblingen av fondstämpeln skulle sålunda kunna tänkas i någon mån verka hämmande på de former av spekulaton, vilkas motverkande är motionens huvudsyfte, men något effektivt medel att bekämpa desamma erbjuder den föreslagna höjningen säkerligen icke. Å andra sidan måste man befara, att höjningen skulle medföra avsevärda vådor för näringslivet, i den mån dess sunda utveckling är beroende av kapitalets tillgänglighet för industriella företag och av en sund aktiehandel. Av nu angivna skäl har utskottet icke kunnat biträda motionärens förslag i förevarande del.

Utskottet övergår nu att yttra sig i fråga om den andra delen av motionärens förslag, avseende att jämväl mellanhändernas aktieöverlåtelser under alla förhållanden skola stämpelbeläggas.

Några särskilda skäl för detta förslag till ändring i nu gällande bestämmelser hava icke av motionären förebragts. Man torde därför få antaga, att detsamma är framkommet i samma syften som det förut behandlade och sålunda avser i främsta rummet att ännu eftertryck-

ligare komma den osunda spekulationen till livs och därjämte att tillföra statskassan ytterligare inkomst.

För bedömande av denna fråga må först erinras därom, att det vida övervägande antalet aktieöverlåtelse äger rum genom förmedling av två mäklare och ett icke obetydligt antal genom tre eller flere. Stämpelplikt för mellanhändernas avräkningsnotor skulle följaktligen i och för sig i de flesta fall, då aktieöverlåtelse förmedlas av mäklare, medföra minst en fördubbling, i åtskilliga fall en tredubbling eller mera av den eljest utgående stämpelavgiften. Motionärens förslag i det hela avser sålunda minst en tiodubbling av stämpelavgiften vid överlåtelse genom mäklare.

Vidkommande den inverkan på aktiehandel och aktiespekulation, som härav kunde väntas, kan utskottet hänvisa till vad ovan blivitt i sådant hänseende anført i fråga om den förra delen av förslaget, med tillägg endast att verkningarna givetvis skulle bliva långt kraftigare.

En följd av förslaget om fullständigt upphävande av mellanhändernas stämpelfrihet skulle, på sätt såväl fondbörskommittéer som Stockholms handelskammare framhållit, bliva den, att den aktiehandlande allmänheten, som ytterst komme att drabbas av en höjd stämpelbeskattning, helt säkert komme att så mycket som möjligt undvika att få sina affärer avslutade på börsen, där alltid minst två mellanhänder förekomma. Fondhandeln komme sålunda att drivas från börsen och kontrollen över densamma därigenom att betydligt försvåras. Att detta skulle i hög grad befördra utvecklingen av osunda spekulationsformer synes ligga i öppen dag. Det bör enligt utskottets mening tvärtom eftersträvas att så mycket som möjligt koncentrera aktiehandeln till fondbörsen.

Ett härtill syftande förslag har också varit föremål för utskottets uppmärksamhet. Detsamma avsåg införande av stämpelplikt för aktieöverlåtelse fondbhandlare emellan, även då de handlade i kommission, så snart affären skedde utom börsen, under det att nu gällande stämpelfrihet fortfarande skulle äga rum i fråga om affärer, avslutade å börsen. En sådan anordning skulle otvivelaktigt vara ägnad att draga aktieaffärer i stor utsträckning till börsen. Utskottet har emellertid icke förbisett, att genomförandet av sålunda ifrågasatta föreskrifter å ena sidan förutsätter, att ingående kontrollbestämmelser meddelas, och å andra sidan torde böra bedömas i samband med andra krav på ändringar i vårt börsväsende. Om utskottet sålunda ur sist angivna synpunkter avstått från att ingå i en närmare utredning av frågan om lämpligheten att införa bestämmelser av nyss angivna innebörd, kan utskottet härvid jämväl hänvisa till att de av chefen för finansdepartementet, jämlikt nådigt bemyn-

digande den 22 december 1911, tillkallade trustutredningskommittéerade erhållit i uppdrag, bland annat, att undersöka, huruvida åtgärder till hämmande och kontroll av fondbörsspel må från statens sida kunna vidtagas. Det torde kunna väntas, att nyss angivna uppslag kommer att bliva föremål för prövning, då trustutredningskommittéerade ingå i utredning av berörda till dem hänvisade fråga.

Utskottet vill emellertid icke lämna tillfället obegagnat att i detta sammanhang uttala sin förhoppning, att chefen för finansdepartementet måtte föranstalta därom, att spørsmålet om en omläggning av vår fondbörs i syfte, bland annat, att stävja den osunda spekulationen, måtte snarast möjligt bliva föremål för en ingående utredning.

Härefter går utskottet att yttra sig i avseende å det andra syftet med de av motionären väckta förslagen, nämligen statskassans tillgodoseende. Det torde redan av det anförda framgå, att man ingalunda kan beräkna en ökning av inkomsten av ifrågavarande stämpelskatt i samma mån som stämpelavgiften höjes. Man har därvid nämligen att räkna med den hämmande inverkan på aktiehandeln, som en för högt uppdriven stämpel enligt vad ovan utretts säkerligen måste medföra. Enligt utskottets mening skulle införandet av den av motionären föreslagna skattesatsen säkerligen icke komma att ens tillnärmelsevis bereda statsverket en femdubblad inkomst av fondstämpelmedlen. Och ännu mindre lär man kunna av den ifrågasatta tiodubblingen av stämpelavgiften beräkna en ökning i samma proportion av statsinkomsten av ifrågavarande medel.

Om utskottet sålunda kommit till den bestämda övertygelsen, att näringspolitiska skäl tala emot motionärens bägge förslag, har utskottet dock icke velat underlåta att se till, huruvida icke en mindre höjning av nu utgående fondstämpel kan anses påkallad.

Innan utskottet anger den uppfattning, vartill utskottet i sistnämnda fråga kommit, torde det vara på sin plats att erinra om de skäl, som förmådde 1908 års Riksdag att sänka de av Kungl. Maj:t föreslagna skattesatserna. I fråga härom framhöll Riksdagen, att en skatt av ifrågavarande natur självfallet måste i viss mån verka hämmande på den allmänna rörelsen och att i och med den allt större betydelse, transaktioner av värdepapper erhöle i det ekonomiska livet, en åtgärd, som verkade såsom hämsko på denna rörelsegren, måste mer eller mindre ofördelaktigt återverka på andra grenar av näringslivet. Om redan på grund av nu angivna förhållanden synnerlig försiktighet vid bestämman-

det av skattens belopp borde iakttagas, manade skattens nyhet och dess natur ännu mer därtill. Skatten vore ju av beskaffenhet att icke enbart beröra vissa i sin verksamhet mera kontrollerbara näringsidkare utan jämväl och helt säkert i växande utsträckning den kapitalplacerande liksom ock den spekulerande allmänheten. Denna omständighet kunde, med avseende å ifrågavarande skatt, kanske mera än eljest komma att bestyrka den ofta uttalade meningen, att försöken att undgå skattskyldigheten till staten stode i ett visst förhållande till skattens storlek. Och då härtill komme, att, oavsett skattebeloppet, ny eller ökad skattskyldighet i allmänhet innebure en lockelse till kringgående av skattebestämmelserna, borde under alla förhållanden skattesatserna i ifrågavarande fall till en början hållas så pass låga, att desamma icke allt för mycket verkade hämmande på rörelsen och ej heller frestade till mer eller mindre illojala försök att undgå densamma. Slutligen hänvisade Riksdagen i detta sammanhang till skattesatserna för motsvarande stämpel i Tyskland.

Man finner sålunda, att Riksdagen uttryckligen betonade, att det var särskilt med hänsyn till skatteformens nyhet försiktigheten ansågs bjuda att stanna vid lägre skattesatser än de av Kungl. Maj:t föreslagna. Enahanda synpunkt kom till uttryck vid debatterna i kamrarna rörande ifrågavarande ärende. Det uttalades därvid tillika, att man förutsåge, att om någon tid en höjning kunde vara påkallad.

Sedan skatten nu tillämpats under fyra år, varunder några menliga inverkningsar av densamma å aktiehandeln icke kunnat förmärkas, har utskottet funnit tiden vara inne att genom en mindre höjning av skattesatsen vid överlåtelse av aktier tillföra staten en något ökad inkomst av ifrågavarande stämpelskatt. Vid bestämmande av stämpelavgiftens belopp har utskottet låtit sig angeläget vara att undvika en så stark höjning, som kunde befaras medföra någon av de betänkliga följder, som utskottet ansett vara att befara av ett genomförande av motionärens förslag. Utskottet har därför ansett försiktigheten bjuda att stanna vid den av Kungl. Maj:t år 1908 föreslagna skattesatsen eller 30 öre, då de överlättna aktiernas sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, och därutöver 30 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

För beräkning av den inkomstökning, som genom den sålunda föreslagna höjningen i stämpelavgiften vid aktieöverlåtelser kan beredas statsverket, får utskottet meddela, att försäljningsbeloppet för överlåtelsestämplar under åren 1909—1912 utgjort:

År 1909	418,512: 70	kronor
» 1910.....	580,845: 05	»
» 1911.....	838,597: 55	» och
» 1912.....	1,518,466: 10	»

Med hänsyn till att det år 1912 influtna beloppet torde få anses hava varit abnormt högt och i betraktande därav, att i de angivna beloppen till någon om än ringa del ingå även stämpelavgifter för överlåtelser av obligationer, läser man icke böra beräkna ökningen å inkomstiteln till högre belopp än 500,000 kronor.

Om huvudsyftet med utskottets förslag att höja stämpelavgiften vid överlåtelse av aktier sålunda är att skaffa statsverket ökad inkomst, torde det dock vara att förvänta, att höjningen jämväl kan medföra fördelen av en i någon mån hämmande inverkan på en del spekulationsaffärer. Även detta skäl torde finnas i sin mån tala för utskottets förslag.

Där vid aktieköp ene kontrahenten är fondhandlare och avtalet avslutas icke för dennes egen räkning utan i kommission liksom även vid byte av aktier skall enligt nu gällande bestämmelser i ämnet avräkningsnota fördes med stämpel till halva beloppet av den stämpelavgift, som utgår vid direkt köp. Enligt utskottets förslag bör i överensstämmelse härmed stämpelsatsen för nämnda fall sättas till 15 öre.

I anslutning till vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning av herr Christiernsons förevarande motion, II: 133, måtte besluta,

att 3 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper skall i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

3 §.

1. Avräkningsnota, varom i 2 § förmäles, skall, där ej nedan annorlunda stadgas, vid köp fördes med stämpel till följande belopp, nämligen:

a) vid köp av aktier och banklotter 30 öre, då de överlåtna aktiernas eller banklotternas sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, och därutöver 30 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor,

b) vid köp av obligationer 10 öre, då de överlåtna obligationernas sammanlagda värde ej överstiger 200 kronor, och därutöver 10 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor,

dock att, där den ene kontrahenten är fondhandlare och avtalet avslutas icke för dennes egen räkning utan i kommission, avräkningsnotan skall förses

c) vid köp av aktier och banklotter med stämpel av 15 öre, då de överlåtna aktiernas eller banklotternas sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, och därutöver 15 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor, samt

d) vid köp av obligationer med stämpel av 5 öre, då de överlåtna obligationernas sammanlagda värde ej överstiger 200 kronor, och därutöver 5 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

Ävenledes skall, där ej nedan annorlunda stadgas, avräkningsnota vid byte förses med stämpel till följande belopp, nämligen

e) vid byte av aktier och banklotter 15 öre, då det värde, som enligt 4 § 4 mom. skall i avräkningsnotan upptagas, ej överstiger 200 kronor, och därutöver 15 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor, samt

f) vid byte av obligationer 5 öre, då det värde, som enligt 4 § 4 mom. skall i avräkningsnotan upptagas, ej överstiger 200 kronor, och därutöver 5 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

Med fondhandlare förstås i denna förordning solidariskt bankbolag, bankaktiebolag och fondmäklare ävensom annan, som driver sådan rörelse med fondpapper, att han på grund därav är pliktig föra handelsböcker.

2. Avslutas aftal om köp eller byte av fondpapper i utlandet, — — — — — och må vid byte icke upptagas till lägre belopp än det vid tiden för bytesavtalet i allmänhet gällande.

Stockholm den 15 april 1913.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservationer:

av herrar *K. G. Karlsson, Vennersten, friherre Trolle, friherre Beck-Früs, Trapp, friherre Fleming och Danström*, vilka anförde:

Utskottets förslag om höjning av stämpelavgiften vid överlåtelse av aktier hava vi icke kunnat biträda. Till stöd för vår avvikande mening härutinnan kunna vi inskränka oss till att framhålla följande.

Den i utskottets betänkande lämnade redogörelsen för beskattningen av aktieöverlåtelser i en del främmande länder utvisar så gott som genomgående väsentligt lägre skattesatser än de i Sverige nu förekommande. Redan denna omständighet synes innebära en maning till betänksamhet vid fråga om varje höjning av sistnämnda skattesatser. Härtill kommer, att den inom utskottet verkställda utredningen enligt vårt förmenande ådagalagt, att verkningarna av en sådan höjning icke kunna klart bedömas utan en grundlig undersökning ur alla de synpunkter, som erbjuda sig för prövningen. Att en utredning av sådan art faller utom ramen för vad ett Riksdagens utskott inom en knappt tillmätt tid kan åstadkomma, torde icke bestridas. Då det nu är bekant, att de av chefen för finansdepartementet tillkallade trustutredningskommittéer erhållit i uppdrag, bland annat, att undersöka, huruvida åt-

gärder till hämmande och kontroll av fondbörsspel må från statens sida kunna företagas, och då det med säkerhet kan väntas, att kommitterade vid fullgörande av sitt uppdrag i berörda del komma att ägna uppmärksamhet åt möjligheten att höja stämpelavgiften vid aktieöverlåtelser, hava vi inom utskottet uttalat den uppfattningen, att den av chefen för finansdepartementet anordnade undersökningen i ämnet icke borde föregripas genom ett sådant beslut som det av utskottet föreslagna. I anslutning härtill hava vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att herr *Christiernsons* förevarande motion, II: 133, om höjning i vissa avseenden av stämpelavgiften vid köp och byte av fondpapper, icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

av herr *Christiernson* i fråga om motiveringen.

Bilaga.*Till Riksdagens bevillningsutskott.*

I en uti Riksdagens Andra kammare av herr Christiernson väckt motion (nr 133) har föreslagits, dels att den stämpelavgift, som jämlikt kungl. förordningen den 6 november 1908 utgår vid köp och byte av fondpapper, måtte höjas beträffande överlåtelser av aktier och banklotter, dels ock att nu gällande frihet från stämpelavgift i de fall, då bägge kontrahenterna äro fondhandlare och avtalet å vardera sidan avslutas icke för egen räkning utan i kommission, måtte upphävas.

I anledning av denna motion tillåter sig Stockholms handelskammare göra följande framställning.

Jämlikt den förebragta motiveringen till Kungl. Maj:ts proposition vid 1908 års Riksdag angående ifrågavarande stämpelavgift var avgiftens införande att anse som ett led i statens beskattningsspolitik. Det rörliga kapitalet betraktades, när det kom till synes vid köp av fondpapper, som ett lämpligt skatteobjekt, och staten skulle genom en sådan beskattning tillföras en välbehövlig inkomst. Visserligen förutattes, att en minskning av den överdrivna spekulatjonen skulle kunna bli en följd av beskattningen, men detta var ingalunda ändamålet med densamma. Även i andra länder, där samma skatt införts, har den motiverats av statens inkomstbehov, och skatten har överallt satts så lågt, att endast undantagsvis under depressionstider ett hämmande av spekulatjonen genom densamma kunnat förmärkas.

Av motiveringen till ifrågavarande motion framgår, att stävjandet av spekulatjonen i fondpapper är det som motionären med sitt förslag avser att vinna. Handelskammaren är ense med motionären därutinnan, att periodvis här i landet förekommit en spekulatjon i värdepapper, vilken icke kan betraktas såsom sund, samt att åtgärder mot överdrifter i spekulatjonen äro önskvärda. Men handelskammaren är bestämd motståndare till sådana åtgärder, vilka skulle tillintetgöra även den

sunda spekulationen. Handelskammaren hyser nämligen den övertygelsen, att spekulationen i regel är för näringslivet nyttig och behövlig, ej allenast i det av motionären påpekade hänseendet såsom prisbildande faktor, utan framförallt därför att den väsentligen bidrager till att göra kapital flytande, och att den å ett flertal personer överflyttar delaktigheten i ekonomiska företag, varigenom möjligheten ökas till utvidgning av gamla och bildandet av nya företag.

Enligt handelskammarens uppfattning skulle en ökning av den nuvarande stämpelavgiften innebära en väsentlig fara för den sunda spekulationen, men däremot knappast lägga hinder i vägen för den osunda eller överdrivna spekulationen. I fråga om sådant förvärv av värdepapper, som sker uteslutande i placeringssyfte, skulle varje ökning verlatelseskatten verka onödigt betungande.

Då motionären framförallt synes hava avsett att stävja spekulativen i vissa aktier å Stockholms fondbörs, må det framhållas, att det endast är genom en ordnad fondbörs, som spekulativen betydelse för prisbildningen kommer till sin rätt. Vidare kan det förtjäna påpekas, att denna spekulativen, som i jämförelse med spekulativen å utlandets börser är tämligen ny, men dock tyckes följa enahanda regler, allenast periodvis tagit en sådan omfattning, att restriktiva åtgärder mot densamma synas av behovet påkallade. Sedan fondbörsens tillkomst år 1901 äro endast två sådana perioder att anteckna och båda tämligen korta, nämligen den ena september 1906—oktober 1907, den andra september 1911—september 1912. Båda stodo i samband med en högkonjunktur på det ekonomiska området. Tiden före 1906 och mellan oktober 1907 och september 1911 utmärktes däremot icke för någon spekulativen.

En höjning av omsättningsskatten skulle, enligt handelskammarens åsikt, i all synnerhet under de tider, då spekulativen är ingen eller ringa, egentligen träffa dem, som placera kapital, och dem som i ändamål att vid kriser hindra alltför stora och ruinerande kursfall funnit sig böra och kunna intervensera med större uppköp.

För övrigt skulle en höjning av omsättningsstämpeln icke heller väsentligen stävja spekulativen under en hausse-period, då nämligen värdepapper ofta på kort tid undergå så betydande kursförändringar, att differenserna, oaktat stämpelskatten, kunna lämna fullt tillfredsställande vinster.

Vad slutligen angår förslaget om upphävande av stämpelfriheten för mellanhänderna, skulle en bestämmelse i sådan riktning i ännu högre grad än själva skatteförhöjningen vara ägnad att motverka även den

sunda spekulationen. Den skulle nämligen genom att avsevärt förhöja kostnaderna vid användandet av s. k. kommissionsnotor tvinga fondhandeln att ikläda sig former, som mindre än de härstädes under senare år utvecklade vore tjanliga att leda spekulationen in på sunda banor. I stället för att affärerna nu, i anslutning till de å fondbörsen noterade kurserna, till allra största delen uppgöras genom mellanhänder, vilka äro genom gällande bestämmelser förhindrade att göra affärer för egen räkning, skulle fondhandeln drivas från fondbörsen och övergå till sådana förmedlare, där en kontroll vore så gott som omöjlig.

Enligt handelskammarens uppfattning skulle sålunda genom den föreslagna åtgärden det med motionen åsyftade ändamålet väsentligen förfelas, men däremot skada åsamkas näringslivet i flera hänseenden. Då därtill kommer att den s. k. trustkommittén fått sig anförtrödd frågan om en omorganisation av våra börsförhållanden samt kommittén i detta sammanhang ej torde underlåta att taga under omprövning spörsmålet om åtgärder mot överdrivna aktiespekulationer, får handelskammaren hemställa,

att bevillningsutskottet ville inför Riksdagen avstyrka den ifrågasvarande motionen.

Stockholm den 11 mars 1913.

För Stockholms handelskammare:

O. SÖDERBERG.

Holger Rosman.

Bilaga.*Till Stockholms stads Handels- och Sjöfartsnämnd.*

I en vid innevarande års Riksdag inom Andra kammaren av herr Christiernson väckt motion, nr 133, har föreslagits dels en väsentlig höjning av den hittillsvarande stämpelavgiften vid köp och byte av fondpapper, dels att den nu gällande friheten från stämpel för så kallade kommissionsnotor måtte upphävas. Enligt vad handels- och sjöfartsnämndens ordförande vid fondbörskommitterades sammanträde upplyst, skulle man inom bevillningsutskottet, dit ifrågavarande motion remitterats, gärna emotse ett yttrande i frågan från handels- och sjöfartsnämnden eller fondbörskommitterade. I anledning härav hava fondbörskommitterade behandlat frågan och få härmed till handels- och sjöfartsnämnden avgiva följande yttrande.

Förevarande motion innebär att för aktier överlåtelsestämpeln skulle höjas från 20 öre per 200 kronor eller 1 pro mille till 1 krona per 200 kronor eller 5 pro mille samt dessutom att de affärer, som avslutas i kommission skulle bliva stämpelpiktiga, i följd varav stämpeln för sådana fondaffärer, vilka för närvarande draga endast en stämpel à 1 pro mille, skulle komma att stämpelbeläggas med minst 2 stämplor à 5 pro mille eller tillhoppa 10 pro mille av köpesumman.

Dessa förslag skulle enligt fondbörskommitterades åsikt medföra mycket vittgående konsekvenser icke blott för den svenska fondhandeln såväl i allmänhet som speciellt den del därav, som äger rum genom förmedling av fondbörsen i Stockholm, utan även för affärlivet och den ekonomiska utvecklingen överhuvud. Med den allt mera ökade användningen av aktiebolagsformen för bedrivande av ekonomisk verksamhet har även aktiespekulationen i våra dagar uppnått en förut oanad omfattning. Detta är ett förhållande, som möter oss icke blott i vårt eget land, utan som äger sin motsvarighet i alla civiliserade länder med ett

någorlunda utvecklat affärliv. Spekulationen kan visserligen stundom antaga former, som måste anses betänkliga, men i och för sig kan ingalunda all aktiespekulation betecknas såsom osund. Den utgör tvärtom en drivkraft till startande av nya och utveckling av förut bestående företag, och den alstrar sålunda en företagsamhet, som, ledd i rätt riktning, länder hela landet och dess näringsliv till fromma.

För att emellertid spekulativen icke skall urarta och skada i stället för gagna den ekonomiska utvecklingen, är det av stor betydelse, att den äger rum under sådana omständigheter, som medgiva en viss kontroll såväl från allmänhetens sida som från de ledande penninginstituten inom landet. Detta kan endast ske i den mån spekulativen äger rum genom förmedling av en verklig fondbörs. En sådan institution har vårt land icke haft förr än på de senare åren, då Stockholms fondbörs fått en allt jämt växande betydelse för fondhandeln och kursnoteringen i vårt land. Det har helt naturligt mött stora svårigheter att organisera denna institution, och fondbörskommittéerna vilja ingalunda göra gällande att de nu tillämpade reglerna för Stockholms fondbörs innebära en slutgiltig lösning av frågan om dess organisation. Men fondbörsen har dock så småningom blivit en mycket viktig faktor i det svenska affärlivet och det skulle utan tvivel innebära en svår rubbning i hithörande förhållanden, om verksamheten på fondbörsen skulle tvingas att upphöra.

Att emellertid detta skulle bli en säker följd av ett bifall till den senare delen av motionärens förslag, torde vara uppenbart för en var med börsaffärer någorlunda förtrogen.

Fondbörsaffärerna avslutas nämligen mellan fondhandlare, som å vardera sidan handla i kommission. Följaktligen utgår för varje sådan affär för närvarande endast den stämpel, som drabbar den ursprunglige köparen och säljaren med hälften på vardera. Enligt förslaget däremot skulle även själva kommissionsaffären stämpelbeläggas och sålunda varje på ovan angivet sätt avslutat aktieköp belastas med minst 2, kanske 3 eller flera stämplat, under det att utom fondbörsen ett aktieköp skulle kunna uppgöras med endast 1 stämpel. De ökade stämpelkostnaderna skulle ytterst komma att drabba den uppdragsgivande allmänheten, och denna skulle följlaktligen helt säkert komma att så mycket som möjligt undvika att få sina affärer avslutade på fondbörsen.

Av motionen tyckes framgå att motionären utgår från den förutsättningen att med nu gällande bestämmelser möjlighet förefinnes för fondhandlarna att vid sina egna affärer undgå stämpeln. Det torde därför vara lämpligt framhålla att detta alldeles icke är fallet, enär den nuvarande stämpelförordningen är så avfattad, att den icke lämnar möj-

lighet för en fondhandlare att på ena eller andra sättet göra affär för egen räkning utan att erlægga stämpel. Bestämmelse om stämpelfrihet för kommissionsnotor torde tvärtom hava tillkommit bland annat för att för vederbörande myndigheter underlätta kontrollen däröver att fondhandlarne ej göra extra pålägg på kursen. Skulle kommissionsnotorna nu stämpelbeläggas, kunde det bliva fara värt att de rena kommissionsaffärerna minskades och möjligheten till kontroll å kurserna därigenom inskränktes.

Frånsett vad nu anförts torde även rent skattetekniska synpunkter utgöra avgjort hinder för genomförande av motionärens ifrågavarande förslag. Såväl finansministerns yttrande till statsrådsprotokollet vid framläggande för 1908 års riksdag av förslaget till nu gällande bestämmelser (kungl. proposition 152) som Riksdagens skrivelse i ämnet (nr 135) giva tydligen vid handen, att det nu framlagda förslaget att stämpelbelägga även kommissionsnotorna står i bestämd strid mot de principer, som varit gällande vid fastställande av ifrågavarande stämpelskatt. Fondbörskommitterade tillåta sig såsom stöd härför ur finansministerns anförande återgiva följande.

»Med stämpelskatten avses att träffa kapitalet vid det tillfälle, då detsamma omsättes eller, för att fortfarande begagna den förut använda bilden, flyter till ytan. Vid köp och försäljning av värdepapper visar sig kapitalet i bägge kontrahenternas händer. Detta sammanlagda kapital, motsvarande två gånger de överlåtna fondpapperens värde, utgör föremål för beskattningen. Under sådana förhållanden bör det givetvis vara utan betydelse för skattens belopp, om mellan den ursprungliga säljaren och den slutliga köparen en eller flera personer uppträda i egenskap av kommissionärer. Något annat kapital än det, som presteras av nyssnämnda köpare och säljare, blir i allt fall icke synligt.»

Vad sålunda av finansministern anförts lämnades av Riksdagen utan erinran; och vid återgivande av Kungl. Maj:ts förslag i denna del framhölls i riksdagsskrivelsen uttryckligen »att det icke skulle stå i god överensstämmelse med stämpelns natur av skatt å kapitalet, att densamma träffade andra transaktioner än sådana, där kapital visades eller den ene kontrahenten, såsom vid terminsspekulationer, åtminstone formellt måste anses hava köpt eller sålt omhandlade fondpapper.»

Vad därefter angår förslaget om höjning av själva stämpelbeloppet vilja fondbörskommitterade till en början erinra om Riksdagens uttalande i ovan anförda skrivelse. Riksdagen påpekar däri »hur som en skatt av nu ifrågavarande natur självfallet måste i viss mån verka hämmande på allmänna rörelsen. Då transaktioner av ifrågavarande slag med

varje dag intaga ett allt betydelsefullare rum i det ekonomiska livet måste också en åtgärd, som verkar såsom hämsko på denna rörelsegren mer eller mindre ofördelaktigt återverka på andra grenar av näringslivet. Om redan på grund av angivna förhållanden synnerlig försiktighet vid bestämmandet av skattens belopp bör iakttagas, manar skattens nyhet och dess natur ännu mer därtill. Skatten är av beskaffenhet att icke enbart beröra vissa i sin verksamhet mera kontrollerbara näringsidkare utan jämväl och helt säkert i växande utsträckning den kapitalplacerande liksom ock den spekulerande allmänheten. Denna omständighet torde, med avseende å förevarande skatt, kanske mera än eljest komma att bestyrka den ofta uttalade meningen, att försöken att undgå skattskyldigheten till staten stå i ett visst förhållande till skattebördans storlek. Då härtill kommer, att, oavsett skattebeloppet, ny eller ökad skattskyldighet i allmänhet innebär en lockelse till kringgående av skattebestämmelserna, bör under alla förhållanden skattesatserna i förevarande fall till en början hållas så pass låga, att desamma icke alltför mycket verka hämmande på rörelsen och ej heller fresta till mer eller mindre illojala försök att undgå densamma.»

Man torde icke fränkomma, att de skäl, Riksdagen sålunda anført, fortfarande äro gällande. Redan den nuvarande stämpeln är väsentligt högre än i andra länder,¹ och skulle nu en så avsevärd höjning genomföras, är fara värt att aktiespekulationen drives ifrån vårt land och söker sig föremål på annat håll. Kapital skulle sålunda dragas ur landet och den livgivande inverkan, som spekulationen kan medföra, skulle icke komma vårt land tillgodo.

Vidare bör man beakta, att en höjd skatt kommer att drabba jämväl rena placeringsköp ävensom den berättigade och sunda spekulationen, under det att dess hämmande inverkan på den osunda spekulationen torde bliva mycket ringa. För den, som bedriver spekulation endast såsom spel, är en stegring i utgifterna i form av ökad stämpel-skatt av mindre betydelse. Han har oftast redan förut att vidkännas så avsevärda utgifter i form av räntor, kourtage, provisioner m. m. och han hoppas också vanligen på en så stor vinst, att han knappast

¹ Omsättningsskatten å aktier utgör sålunda

I Sverige.....	1	‰
„ Tyskland.....	0.6	‰
„ Frankrike.....	0.2	‰

I England utgår skatten vid omsättningar om 20,000 pund sterling med 1 pund sterling. Vid omsättningar om mindre belopp är skatten proportionsvis större men likväl lägre än i Sverige.

I Danmark utgår skatten efter delvis andra grunder, men är avsevärt lägre än i Sverige.

skulle tveka att göra en affär av hänsyn till en än så rundligt tilltagen skatt. För den försiktige spekulanten åter, vars betydelse för aktiehandeln och kursernas stabilisering icke får underskattas, spelar en sådan skatt en betydande roll, och man torde kunna befara, att en ökning av fondskatten skulle utestänga de mera besinningsfulla och återhållande elementen.

En höjning av stämpelbeloppet torde slutligen icke heller kunna förutsättas giva den ökade inkomst för staten, som man säkerligen på åtskilliga håll hoppas. Enligt fondbörskommitterades förmenande torde det fastmera kunna befaras, att den nuvarande inkomsten av skatten, uppgående för år 1912 till det betydande beloppet över 1½ miljon, skulle komma att icke oväsentligt minskas. Förutom den inskränkning i antalet fondaffärer, som en höjning av skatten komme att medföra, torde de farhågor för ett kringgående av skattebestämmelserna, som Riksdagen i sin meranämnda skrivelse uttalade, fortfarande äga sitt berättigande. Särskilt torde härvid böra beaktas den möjligheten spekulanten har att betjäna sig av utländska börser för spekulation vare sig i utländska värdepapper eller i svenska, å utländska börser noterade papper.

Sammanfattande vad i det föregående anförts, få fondbörskommitterade framhålla att föreliggande förslag skulle — utan att förhindra de osunda affärerna — medföra ett avsevärt betungande av de fullt legitima aktietransaktionerna ävensom föranleda till att affärerna drevos från fondbörsen och att spekulanten, i stället för att koncentrera sig på inhemska företag, skulle söka sig andra föremål, vilket skulle kunna leda till att avsevärda kapital lockades ur landet till placering i utländska, mer eller mindre äventyrliga affärer.

Med åberopande av vad sålunda anförts avstyrkes på det bestämdaste bifall till förevarande motion.

Stockholm den 27 februari 1913.

För fondbörskommitterade:

J. H. PALME.

Berndt Forsgrén.